

Гюльназек (татарська народна казка)

Автор Невідомий

Жив у давні часи в одному селі бідняк. Звали його Гюльназек.

Одного разу, коли в хаті не залишилося ані крихти хліба і нема чим було годувати дружину і дітей, вирішив Гюльназек спробувати щастя на полюванні.

Зрізав він вербовий прут і змайстрував із нього лук. Потім нащипав скіпок, вистругав стріли і вирушив у ліс.

Довго Гюльназек блукав по лісі. Але ні звіра, ні птиці не зустрів, а натрапив на велетня дева. Злякався Гюльназек. Не знає, що ї робити, не знає, як йому від дева врятуватися.

А дев підійшов до нього і запитав грізно:

— Ану, кажи, хто ти такий? Навіщо сюди прийшов?

"Все одно пропадати! — думає Гюльназек. — Спробую хоч налякати цього дева".

Підійшов він до дева і сказав:

— Я мисливець, прийшов до лісу постріляти дичини. Але якщо трапиться дев, то й від такої здобичі не відмовлюся: однією стрілою покладу його на місці!

Злякався дев, заверещав на весь ліс. І чим голосніше він верещав, тим більше роздувався його живіт. Скоро дев став схожий на велику копицю сіна.

Нарешті він перестав верещати і заблагав:

— Хоробрий мисливцю, не губи мене! Краще ходімо до мене у мій дім, будеш дорогим гостем. Дозволь мені пригостити такого славного джигіта, як ти!

А Гюльназек стоїть ні живий ні мертвий від страху і не знає, чи відмовитися від запрошення, чи ні. Аби як пересилив він свій страх і пошкандибав за девом.

Довго вони йшли і прийшли до будинку дева.

Увів дев Гюльназека до своєї оселі і наказав дружині пригощати гостя смаженим м'ясом.

Сам дев їсть, поспішає, а Гюльназеку і шматок до рота не лізе.

Як вони покінчили з їжею, повів дев свого гостя до іншої кімнати і поклав на м'яку постіль.

Лежить Гюльназек у ліжку, але заснути не може. Заплющив очі, прикинувся, наче спить, а сам прислухається до кожного звуку, стежить, що господарі роблять.

І чує він, як дев шепоче дружині:

Ну, жінко, вскочили ми з тобою в халепу! Цей мисливець набагато сильніший за мене: захоче — однією стрілою покладе на місці... Як нам тепер бути? Як нам такої біди позбутися?

Не журися, — відповідає деву дружина. — Я придумала, як нам цього мисливця позбутися. Принесемо вночі великого, важкого каменя, кинемо на мисливця і

розчавимо його.

Зрадів дев і каже:

— Добре ти придумала! Так ми і зробимо!

Серед ночі дев із дружиною тихенько піднялися, вийшли з хати і пішли по камінь.

Тут Гюльназек швидко схопився з ліжка, кинув на нього кілька дровиняк, накрив їх шубою, а сам причаївся за піччю.

Тільки-но він сховався, повернулися дев та його дружина з величезним каменем. Вони підкралися до ліжка і з усієї сили кинули на нього камінь. Від цього удару дровиняки під шубою затріщали, захрумтіли, перетворилися на дрібні тріски.

Ну, тепер нам нема кого боятися! — сказав дев. — Ми позбулися цього мисливця-силача!

Підняли вони разом із дружиною камінь з ліжка і викинули надвір.

Поки вони вовтузилися з каменем, Гюльназек знову ліг у постіль.

А коли дев з дружиною прийшли, він потягнувся, ніби щойно прокинувся, позіхнув і сказав незадоволеним голосом:

— Ох і неспокійно у вас тут! І виспатися не можна! От щойно тільки на мене зі стелі щось впало. Тарган, чи що? Якби ти не був мені приятель, я б такого галасу здійняв би, що ти й не знав би, де подітися!

Злякався дев, розгубився, не знає, чим задобрити гостя. Підніс Гюльназеків усяких подарунків — йому і віднести їх не під силу. Захотів тоді дев сам донести подарунки до дому Гюльназека.

Вони зібралися і вирушили в дорогу.

Прийшли до будинку. Гюльназек і каже деву:

— Почекай мене тут, біля входу. Я піду скажу дружині, що привів гостя. Нехай приготується зустріти тебе!

Дев залишився коло дверей, а Гюльназек увійшов до хати і сказав дружині:

— Ну, жінко, привів я нежданого гостя — страшного дева! Зараз я уведу його до хати і звелю подавати гостину. Я тобі раз скажу — ти мовчи, ще раз скажу — ти мовчи, а коли я прикрикну на тебе, то ти відповіси: "Адже чим мені почастивати гостя? Хіба може м'ясом того дева, якого ти підстрелив учора? Більше в нас нічого немає!"

— Добре, — відповідає дружина, — так і скажу.

Після цього Гюльназек увів дева до хати, посадив його на почесне місце і сказав:

— Гей, жінко! Подавай гостину.

А дружина мовчить. Гюльназек знову:

— Гей, жінко! Подавай нам гостину!

А дружина мовчить. Крикнув тоді Гюльназек голосно і сердито:

— Що ж ти мовчиш? Чи не чуєш? Мерщій подавай гостину!

А дружина на це відповідає:

— Адже чим я пригощатиму гостя? Хіба що м'ясом того дева, якого ти вчора підстрелив?

Як почув дев ці слова, схопився з місця і кинувся геть із дому. Мало увесь будинок

не розвалив!

Біжить дев, від страху ніг під собою не чує, а назустріч йому лисиця.

— Куди це ти так поспішаєш? — питає.

— Ах, люба лисичко, — відповідає дев, — адже я мало не загинув!

І розповів він лисиці, як пішов у гості до Гюльназека, і як господарі хотіли пригостити його девовим м'ясом. Вислухала дева лисиця і каже:

— Ех, ти! Сам ти великий, а розум у тебе маленький. Адже цей Гюльназек і пальцем нікого не зачепить. Я у нього усіх курей потягала, а він мене й не посмів торкнутися! Куди вже йому дева вистрелити! Ходімо до нього разом!

Послухався дев лисицю і пішов із нею. Побачив з вікна Гюльназек лисицю і дева, здогадався, в чому тут справа. Вийшов він на ґанок і закричав:

— Що ж ти, лисицю? Дарма, я подарував тобі десяток курей? Обіцяла привести мені за це двох девів, а ведеш тільки одного, та й те якогось худого!

Як почув дев ці слова, розгнівався на лисицю:

— Ах ти негідниця! Ах ти обманщиця! Обдурити мене надумала... На погибель привела... Не пробачу тобі цього!

Схопив дев лисицю за хвіст — вона й вивернутися не встигла — і вдарив об камінь.

Кинув дев лисицю і пустився навтьоки не оглядаючись.

А Гюльназек здер із лисиці шкуру і продав на базарі.

Дали йому за неї десять золотих.

На ці гроші накупив Гюльназек хліба, накупив м'яса і приніс додому — дружині й дітям.

Переклад українською - Валерія Воробйова

* Дев — тут — Див. Демонічний персонаж східнослов'янської міфології. Вважається, що диви живуть у лісі, на верхівках дерев. Вночі спускаються донизу і лякають подорожніх своїм страшним виглядом та різкими криками.